

Monumentnummer*: 529757

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 december 2012
Kadaster deel/nr 82937/78

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Deelen Ede Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Deelen

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Otterlo C 773

Omschrijving**

Inleiding

Gebouw 19 ligt vrijstaand en met de daknok van noordwest naar zuidoost gericht, evenwijdig met de huidige Hoenderloseweg, tussen gebouw 23 en het aan de andere zijde van deze weg gelegen gebouw 20. In 1940 gebouwd als 'Sonderbau', met aan de voorzijde onbelemmerd zicht over het hele vliegerrein. Op macroniveau onderdeel van een grote militaire vliegveldstructuur uit de periode 1940-1945. Op mesoniveau onderdeel van een ijz complex van in een esdorpachtige structuur geplaatste gebouwen en op microniveau hoofdonderdeel van een los gegroepeerde cluster van direct met de vluchtcontrole verbonden onderkomens. Gebouw 19 bood in dit verband onderdak aan een tweetal hoofdfuncties, namelijk die van vluchtleidingscentrum of 'Fluggebäude', en die van meteorologische dienst of 'Wetterdienst' (ook wel 'Wetterwart' genoemd). Relatief recent is gebouw 19 uitgebreid met een naar het noordoosten gerichte kantoorvleugel, waarbij het oorspronkelijke concept vrijwel intact bleef. Het nieuw gebouwde deel heeft voor wat betreft de rijksbescherming geen monumentale waarde.

Omschrijving

Eenlaags, naar verluidt onderkelderd en met ca. 50 cm dik buitenmuurwerk uitgevoerd bakstenen VLUCHTLEIDINGSCENTRUM, tegenwoordig op globaal L-vormige plattegrond en gedekt door een samengesteld dak, dat voor wat betreft het oorspronkelijke

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bouwdeel bestaat uit een onderin enigszins uitgezwenkt schilddak en voor wat betreft het nieuwe bouwdeel uit een aangekapt, afgeknot schilddak. Alle dakvlakken gedekt met grauwe gegolfde betonnen pannen en in de dakschilden boven de langshevels van het oudste bouwdeel vernieuwde langgerekte dakkapellen met dito vensterstroken. De aan de Hoenderloseweg grenzende zuidwestelijke gevel van de hoofdzakelijk op een rechthoekige plattegrond gebouwde oudste massa bevat rechts een uitgebouwd deel met hierop een iets uitkragend en van een vernieuwde ijzeren balustrade en dekstenen voorzien balkon. Dit balkon is in de plaats gekomen van een eerder hoger doorlopende gevel, die werd gedekt door een aangekapt dwarsdak. In de uitbouw drie vensteropeningen onder rollaag en met betonnen kalf, waarin met roeden verdeelde dubbele houten vierruits draairamen onder, en achtruits valramen boven; links hiervan zes vergelijkbare vensteropeningen. In linker zijgevel een vergelijkbaar venster en hiernaast de verbinding met de nieuwe aanbouw. In de rechter kopse zijgevel een vijftal vensteropeningen onder rollaag, met betonnen kalf, waarin met roeden verdeelde dubbele houten tweeruits draairamen onder, en vierruits valramen boven. In de noordoostelijke langshevel vier vergelijkbare vensters, terwijl een vroegere vijfde - de tweede van links - is dichtgemetseld. Alle draairamen voorzien van aan weerszijden effen groen geschilderde plaatstalen luiken. Zinken mastgoten. Interieur gemoderniseerd.

De nieuwe aanbouw is gebouwd op een rechthoekige plattegrond die aan de zuidwestzijde overgaat in het oudste volume. Aansluiting in noordwestelijke langshevel via een blind geveldeel en een portiek met toegang; links hiervan een reeks vensteropeningen. Aan de zuidoostzijde aansluiting via een hoofdzakelijk glazen wand en vervolgens een verspringing van de gevel. Ter hoogte van de aansluiting een rechthoekige bakstenen schoorsteen, haaks op het oudste volume.

Waardering

VLUCHTLEIDINGSCENTRUM, van algemeen belang als zeldzaam en goed herkenbaar onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege: architectuurhistorische, stedenbouwkundige, krijgs- en cultuurhistorische, situationele en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de op lokale vormen geïnspireerde traditionalistische bouwtrant, uit de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details, uit de in een kunstmatig opgezette esdorpstructuur en tot in detaillering doorgevoerde camouflage, uit de specifieke ligging met ruim uitzicht, uit de samenhang van en met het totale vliegveldconcept en de ruimtelijke hoofdlijnen, en uit de onderlinge verwantschap van de hierbij toegepaste vormen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument